

metoistakymmenelle, joka vuonna 1809 tuli Ruottin Kuninkaaksi. Koska tällä Kuninkaalla ei ollut yhtään lasta, niin kuhtu hän Herranpäiväin suosiolla mainitun Bernadotin Ruottin valtakunnan Perintöruhtinaksi, ja Bernadotti, joka mielistyi tähän tuumaan, heitti pois Paaavin uskon ja otti itelleen nimen *Carl Johan*. Vuonna 1818 kuoli vanha Kuningas, ja niin tuli Bernadottista Carl neljätoistakymmenes.

Nyt mainitaan Ruottin Pääkaupungista, Stokkholmista, Kuninkaan olevan sairasna, ja pelätään kyllä, että ovat hänen päivänsä luetut.

10

50 TARINA.

Maamiehen Ystävä n:o 7 17.11 1844

Lähtivät Oulusta kaksi talonpoikaa matkalle kotia päin, toinen aamuisella, toinen iltapuoleen. Vasta toisena päivänä tavattiin toisiaan, ja nousi heidän välillä seuraava puhe:

Jussi (kysyen): Mitä löi kello, kuin läksit Oulusta?

Matti (vastaten): Hän löi laiasta laitaan.

Jussi: Oliko hyvä tie selällä?

Matti: En hoksannut maistaa.

Jussi: Kävikö myllyt Kempeleessä?

Matti: Ei tullut yhtään vastaan.

Jussi: Missäs vyötä (yötä) pidit?

Matti: Naulassa.

Eikä saanut Jussi koiransilmältä tämän parempaa vastausta.

20

51 TILL ARTIKELN BROTT OCH STRAFF I F. A. T. N:O 24, 27, 29.

Saima n:o 8 22.11 1844

Vi hafva icke tillgång till den artikel »Om brott och brottens offentliga bestraffning,» med anledning af hvilken denne sednare författare utträdte. Den synes dock, såsom dess rubrik och motståndarens yttranden antyda, hafva yrkat, att offentliga vanärande straff bidraga hellre till brottslingens förderf än förbättring. I och för sig kunna vi väl icke anse den ifrågavarande vederläggningen bindande. Men ämnet är af vigt, vår Tidningslitteratur erbjuder så få anledningar till diskussion, och Förf:s goda ifver bör aktas. Några ord i saken kunna derföre icke anses öfverflödiga.

Gerna må man medgifva att borgerlig lag straffar »för det allmänna bästas skuld,» ehuru denna bestämning lemnar ett vidt fält för gissningar, hvad det allmänna bästa är. Men om man får antaga, att förf. med »den inre frihetens utveckling» vill beteckna det allmänna bästa, så kan häremot intet invändas, emedan deraf äfven nödvändigt följer, att denna frihet bör framträda i handling. Och så kan förf. anses häruti hafva uttalat »statens högsta ändamål.» Att förf. vill uteslutande tillegna detta åt kyrkan och lemnar staten den blott negativa omsorgen att genom »rättvisa och barmhertighet» undanröjda alla hinder för denna utveckling, deruti visar sig en hos honom övntad skymt af hierarkiskt sinnelag. Ty om statens bestående bildningsanstalter och om familjeuppfostran vill väl icke kyrkan påstå: allt detta är mitt!

Väl må det medgifvas, att äfven dessa institutioner i Kristna stater

30

40

50

utbildats genom religionens inflytande och under kyrkans medverkan. Men om förf. nu vill fråga hvarje medlem af den företrädesvis bildade samhällsklassen, huru mycket af sin bildning denne mottagit af kyrkan, och huru mycket deremot af familjen och staten, skall han kanske på svaret märka, huru liten rättighet kyrkan numera har att tillägna sig »stockstraffen» såsom uteslutande privilegium. Och oaktadt allt, hvad »Grefve d'Angerville» må hafva att omförmåla, lærer väl förf. icke låta inbilla sig, att brottens antal skulle förökas, om hvarje statens medlem hunne den bildning, denna bildade samhällsklass äfven i Finland besitter. Förf., som anser Bibeln för kyrkans enda rättesnöre, torde erinra sig, att Nya Testamentet ingalunda berättigar denna till rättlingsmedel af anført art. Lära och förmaning synas väl böra vara Evangelii tjenares enda vapen. Att deremot kommunen bör ega äfven något annat medel för att inom sig upprätthålla god sed och ordning, vilje vi icke bestrida. Men utom offentligt tilltal, bör icke heller denna ega att använda något annat straff än böter – i sanning icke det minst verksamma.

I hufvudfrågan, angående straffens offentlighet, är redan i andra länder så mycket skrifvet och taladt, att föga något nytt och bättre i ämnet torde kunna tilläggas; och vore det derföre en vinst för diskussionen, om de, hvilka inför allmänheten uppträda med sina tankar deröfver, först ville rådfråga, hvad som redan af vetenskapens utmärktaste män blifvit yttradt. Vi taga oss friheten såsom en hufvudkälla rekommendera, hvad Montesquieu härom säger i sitt berömda arbete 6:te Boken 9–12 kapitlet. Det heter här bland annat: »Menniskan bör icke styras genom ytterliga medel, utan man bör hushålla med dem naturen gifvit oss för att leda henne. Må man undersöka, hvori slappheten består, och man skall finna, att den beror af strafflösheten, icke af mildhet i straffen. – Följom då naturens anvisning, som gjort skammen likasom till människornas gissel, och må förnämsta delen af straffet vara vanäran att hafva undergått detsamma.» Här af följer dock icke, att »spöstraff» böra vara offentliga, men väl att hvarje straff bör komma till allmänhetens kunskap. Detta förhindras, ju mera upprörande straffet är, emedan det då väcker afsky i alla sinnen, som icke redan sjelfva äro förberedda att möjligen lida detsamma. Om spöstraffet gäller detta i den grad, att det redan visar någon råhet att i ett bildadt sällskap nämna om ett sådant uppträde. Montesquieu säger korrt före anförda ställe: »Erfarenheten har visat, att i ett land, hvarest straffen äro milda, dessa hafva samma verkan på medborgarens sinnen, som annorstädes, der de äro strängare.» Härtill kan ännu tilläggas, att om lagarnes stränghet öfverhufvud bör svara mot folkets bildningsgrad, så är det ett nödvändigt vilkor för deras rättvisa, att gradationen i straff noga motsvarar graden af brottslighet. Och detta är mera, än hvad som billigtvis kan sägas om den i Finland gällande brottmålslag.

Om man vidare anser, att straffet är till för »det allmänna bästa», ja till och med blott yrkar, att straffet bör finnas, emedan brottet finnes, så utesluter detta icke afseende på den brottsliges förbättring äfven i straffet. Ty till »det allmänna bästa» hörer äfven utvecklingen af den brottsliges »inre frihet.» Och till och med, om förf. tror endast kyrkan vara i stånd att åstadkomma denna utveckling, så bör enligt hans åsigt staten »undandröja allt, som är störande och menligt» för densamma – således äfven det i straffet »menliga.» Vi hoppas derföre, att förf. vid närmare besinnande medgifver, att afscendet på den brottsliges förbättring icke bör räknas till den »falska philanthropien.»

För öfrigt erkänne vi med aktning förf:s yttrade öfvertygelse om nödvändigheten af »förbättringar inom ej mindre kyrka än stat.» Likaså vittnar om förf:s upplysta åsigter, hvad han anförer om grunden härtill, att nemligen »den så kallade protestantiska kyrkan i sin renhet protesterar emot allt stillastående och bjuder att sönderbryta gamla former, när materien eller idéen, som derinom skulle bevaras, antingen bortdunstat eller ej mer är tillgänglig inom ett hårdnadt skal,» samt »att denna idé, som genomgår kyrkan, synes äfven böra genomtränga det protestantiska samhället och användas på dess institutioner.» Ty detta sammanhänger noga med utvecklingen af menniskoandens »inre frihet.» 10

Vi önska blott, att den värda förf. framdeles ville närmare utveckla sina tankar i dessa maktpåliggande ämnen.

52 INTELLIGENSBLAD UTGIFVET I UPSALA.

Saima n:o 8 22.II 1844

Vi lofvade sednast att till denna företeelse återkomma. Ty den erbjuder en lämplig anledning till betraktelser af flerfaldig art. 20

I första rummet taga vi oss friheten påminna om ett redan i Saimas första nummer vidrört förhållande inom eget fädernesland. Vi minnas en tid, då Svensk Litteratur-Tidning var ett i landet allmänt spriddt blad, så att till och med handlande i de smärre städerna räknade detsamma bland nödvändighets artiklar för året. Vid samma tid utgafs den förtjenstfulla Mnemosyne, säkert det dugligaste periodiska blad, som någonsin i Finland utgifvits, och hvilket kanske först genom dess ställning till Morgonbladet förlorade i anseende. Till samma period hörde nyss nämnda blad och Aura. Men det vore väl af intresse att veta, huru många exemplar af litterära Tidningar och Tidskrifter, som nu requireras utom Helsingfors stad. Oss har det icke lyckats att på halftannat decennium få sigte på någon enda utom Universitetet och Gymnasierna, med undantag af de bland Läkaresällskapets ledamöter cirkulerande medicinska Journalerna. Och om någon inom landet, som dertill egde förmåga, nu finge det infallet att utgifva en Tidning liknande Mnemosyne, så tro vi knappt, att den numera skulle bära tryckningskostnaden. 30

Och det gafs ännu en tid före den nämnda, då vetenskapsmän och vitterhetsidkare i Finland icke blott deltog i Svenska litteraturens täflingar och strider, utan äfven gjorde sig ett namn bortom Baltiska hafven. Det var den tid, då Universitet egde Porthan, Calonius, Gadolin, då Hällström vann sitt anseende i vetenskapens verld, då man i Sverige lyssnade till ljuden från Auras stränder af Franzéns lyra, och då Tengström der gaf Finlands blifvande Erkebiskop åtminstone ett känt namn. Det är oss obekant, huru allmän hågen för läsning vid denna tid var i landet. Men hvar och en kan ännu öfvertyga sig, att dessa namn voro kända och ärade. Bibelsällskapet, Evangeliska Sällskapet och Finska Hushållningssällskapet hade då en verksamhet, som förtjenade och väckte intresse. Leopold, Kellgren, Fru Lenngren, Bellman och sednare Vallerius, ända ned till Nils Lorentz Sjöberg, voro äfven i hvar mans mund, och deras skrifter funnos på de flesta bokhyllor. Under den redan nämnda sednare perioden deltog man för fosforisternas raska kämpalekar i partier för och mot; »Frithiof,» Atterboms »Blommor,» Geijers »Viking,» Afzelii »Neckens polska» 40 50